

Eräs suomennos.

Silloin tällöin on näkynyt valituksia siitä, että varsinkaan uudet kustantajamme eivät tyydyttäessään yleisön osto- ja omaa myyntihaluaan aina ole ehtineet kiinnittää tarpeellista huomiota tuotteidensa kieliasuun: on kiire, ja kun kirja vähemmälläkin menee kaupaksi, miksi nähdä vaivaa? Päteviä kääntäjiä ei ole joka oksalla, ja kun kirjoja on saatava markkinoille, kelpaa kuka hyvänsä. Jälki on sen mukaista.

Peloittava esimerkki siitä, mitä tapahtuu, kun kenen-hyvänsä suorittama käännös päästetään painoon yhdenkään asiantuntevan silmän sitä välillä näkemättä, on Kustannustalon julkaisema Maurice Martinin »Rakkaus — tuntematon maa». Niin ala-arvoista kieltä en tiedä ennen nähneeni kirjassa, joka esiintyy jonkinlaisen taideromaanin vaatimuksin.

Heti toinen lause antaa aavistuksen, mitä tuleman pitää: »Hänen ymmärryksensä oli kypsynyt auttaessaan isäänsä, joka — —». Tällainen virheellinen omistusliitteiden käyttö on kirjassa ihan helmasyntinä: »Sama ilmapiiri ympäröi häntä käydessään kihlautuneena päivittäin tervehtimässä Michelin äitiä» (s. 13). »Aloitettuaan mietiskelyn selvisivät

hänen kuvittelunsa kylläkin helposti» (s. 20). »Mutta oltuaan naimisissa neljä vuotta, alkoi tämäkin toive kalveta» (s. 28). Tällaisia voisi poimia tasaisin välimatkoin kirjan loppuun saakka, mutta riittääköön. Taitamattomuutta lauseenvastikkeiden käytössä osoittavat myös seuraavat näytteet. »Andréen saapuessa kylpyhuoneesta hän näki Michelin — —» (s. 21. Tarkoitus on sanoa: Saapuessaan kylpyhuoneesta A. näki M:n — —). »Rolandin tavatessa Andréen eräänä iltapäivänä, luopui hän vaatimattomuudestaan ja — —» (s. 34. Tarkoitetaan: Tavatessaan A:n eräänä iltapäivänä R. — —).

Vuosikymmeniä on siitä, kun kirjakiellestämme seuraavantapaiset konstruktiot olivat mahdollisia: »Ainoastaan naivius tai teeskentely voisi kieltää sen käsittelevän — — ongelmaa, vanha kuin ihmisyys» (s. 7). »Hän — — kosketti ylpeydellä lantioitaan, liian suuret hänen hoikalle vartalolleen» (s. 15).

Esipuheessa todetaan, että Martin »on hyvin tarkka löytääkseen oikean sanan, joskin se joskus vaikuttaa hae-tulta (ja tuottaa kääntäjälle melkein voittamattomia vaikeuksia)». Vaikeudet ovat tosiaan jääneet voittamatta. Ettei

suomentaja puolestaan ole löytänyt oikeata sanaa, ilmenee esim. seuraavista näytteistä. »Hänen herättämisekseen tarvittiin jotakin *myönteistä*, jonka hän selvästi käsittäisi» (s. 15. P. o. todellista; ei kaikki »positiivinen» ole »myönteistä.») »Andrée ei näyttänyt vähemmän kukoistavalta *azurinsinisessä crepe-lenin-gissään*» (s. 80. Tarkoitetaan yksinkertaisesti taivaansinistä kreppipukua.) »Hän laski leikkiä sisäkön uudesta hiuslaitteesta, vertaili sitä *kretensiläisiin* pystykuviin» (s. 119. Tarkoitetaan kreetalaisia pystykuvia. Kömmähdytys osoittaa lisäksi, että suomentaminen on suoritettu ruotsalaisesta käännökestä eikä suinkaan ranskalaisesta alkuteoksesta.) »Ja jos hän *paiskaa* minut, ei hän ainaakaan ole vannonut minulle elämää ja kuolemaa ja kaikkia noita korulauseita» (s. 167. Tarkoitetaan hylkäämistä.) »Kasvot olivat palohaavoja *tulvillaan*» (s. 198). »Ei laisinkaan turmellakseen tai kiihottaakseen nuorukaista Gabrielle *ilmensi* heidän kohtauksensa ankaralla ulkonaisella säädyllysydellä» (s. 204. Tarkoitetaan: »Ollakseen lainkaan turmelematta tai kiihottamatta nuorukaista G. noudatti heidän kohtauksissaan ankaraa u. s.»)

Yleisinä tyylinnäytteinä esitettäköön vielä seuraavat katkelmat. »Hänen otsansa miellytti juuri halveksivaisuudessaan olla miellyttämättä» (s. 12. Eiköhän muuten tarkoitetta juuri päinvastaita?) »Hän oli vakuuttunut, että ennenaikainen kuolema ja sota oli riistänyt marttyyrin nerokkailta näkemyksiltä niiden täydelliseksi saattamisen» (s. 17). »Michel toivotti vaimolleen hyvää yötä ja vaipui suljetuin suin ja tasaisin hengityksin uneen» (s. 18). »Mutta kun hän ei voinut saada sitä mielestään hän päivällisten jälkeen — — yllättyi kokevansa hämärää pelkoa» (s. 19). »Jos hän uskoutuisi Michelille, ettei tämä tuottanut hänelle mitään nautintoa ja keskusteluyrityksen päätyttyä, ehkä mielen-

pahoittelun jälkeen, varmaan kaikki jäisi ennalleen!» (s. 23). »Korpin mustine hiuksineen, suorine nenineen, pienine punertavine viiksineen, aistillisin suin ja vaalean punaisine kesakkoineen silmien alustan valkoisella iholla hän loihti esiin kuvan vihatusta naihurmurista» (s. 33). »Ruotsalaiset olivat kauneimpia, pitkiä, puhtaine ääriivivoineen. Heidän amazonikäsvartensa tavoittivat taituruudella tennispallot» (s. 37). »Näistä hetkistä Andréella oli tallella kevyt lämpö; hän olisi mieluummin antanut rakkautensa sille lämmölle, kuin olemaan pakotettu osoittamaan sitä rasakaalla seremonialla» (s. 43). »Hänellä oli terävä äly, matkustamisen halu, hieno vaisto, luki paljon ja kolusi koko Euroopan» (s. 46). »Hän oli sen jälkeen lohdutunut ajatuksella olevansa ainakin kykenevä säilyttämään ja kartuttamaan omaisuuttaan» (s. 48). »'Pitää kiinni ja ei antaa pitää kiinni' on rakkauden mielihäily» (s. 54). »Vähitellen he uskalsivat näyttäytyä yhdessä, ensin tyhjillä paikoilla kuten Musée du Louvre — —, sen jälkeen teehuoneissa naimisissa oleville naisille, joihin tullaan pohjakerroksessa olevan konditorian kautta ja poistutaan tavalliseen portaaseen» (s. 59). »Se tahtoo sanoa 1. päivään syyskuuta» (s. 69). »Niiden viimeisten hetkien aikana, jolloin vihamielinen maailma taas kävisi käsiksi ja halventaisi Andréeta, heikentyi vaikutus hänen läsnäolostaan, ja koska tämä läsnäolo pian päättyisi, alkoi pelko tuottaa Andréelle pahaa, mikä tähän asti oli lamauttanut Rolandin väistyä tietämisen tarvetta» (s. 71). »Jo heidän huonettaan kuunteleminen oli luottamuksen väärinkäyttöä» (s. 87). »Sillä rakastetun naisen arvo ja hänen valtansa tuottaa meille kärsimyksiä, kasvaa samassa suhteessa kuin hänen ruumiinsa meiltä riistämällä muodostuu meille vähemmän uskottavaksi» (s. 92). — — Micheliä kohtaan, joka mitä parhaimpien naimakauppojen tavoittelema

oli valinnut pennittömän — — opettajan tyttäreen» (s. 154). »Mutta tämä rakkauden elpyminen ei estänyt Michelin mysteeriota muuttumasta pikemminkin hämäävämmäksi kuin uusien olosuhteiden selkenemistä» (s. 234).

Sellaisesta vähemmästä asiasta kuin päinseinäisestä pilkutuksesta ei kaiken muun ohessa kannata puhuakaan. Siitä antavat edellä olevat sitaatit ohimennen jo jonkinlaisen kuvan.

En halua ampua nimetöntä kääntäjäpianistia; ehkä hän on tehnyt parhaansa. Mutta henkilöiltä, jotka hoitavat kustannusliikettä, täytyy vaatia sen verran arvostelukykä, etteivät he laske tällaista tekstiä julkisuuteen. Sama kustantaja on ilmoittanut jatkavansa ranskalaista sarjaansa mm. Rabelais'n, Voltairen ja Zolan teoksilla. Kauhistuttaa ajatella, mikä vaara uhkaa näitä kunnianarvoisia herroja.

Matti Sadeniemi.